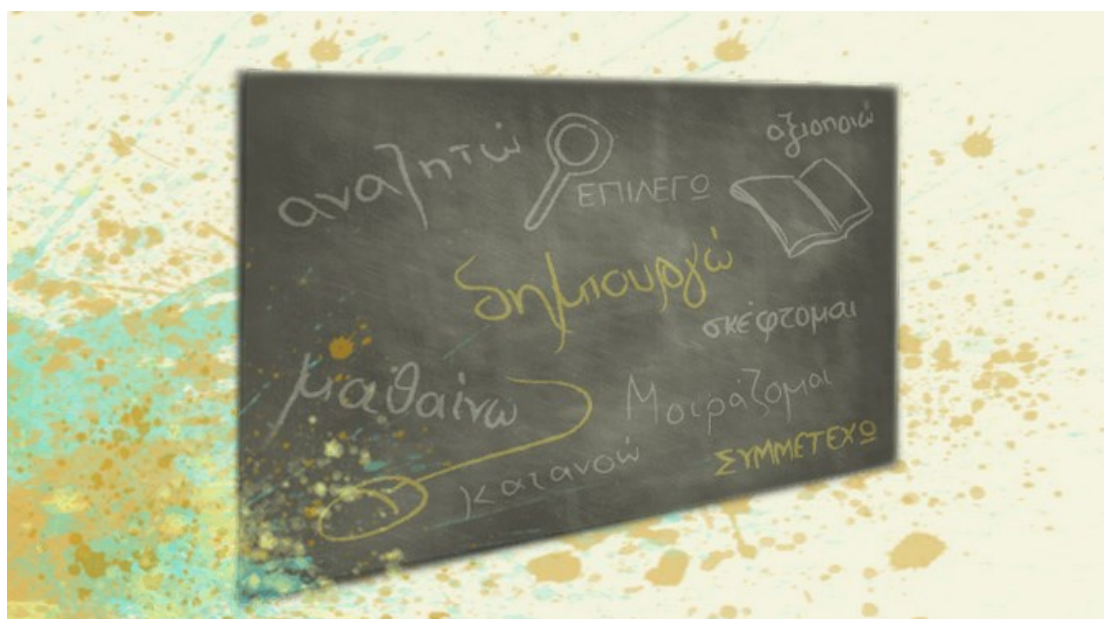


# Η Νεοελληνική Γλώσσα στο Ψηφιακό Σχολείο

## Εμπλουτισμός διαδραστικών βιβλίων



## Παρουσίαση και ενδεικτικά παραδείγματα εκπαιδευτικής αξιοποίησης

Συντάκτρια: Μαρία Αλεξίου

(εκπαιδευτικός ΠΕ02, ΜΔΕ Θεωρητικής Γλωσσολογίας, συντονίστρια  
του ψηφιακού εμπλουτισμού για το μάθημα της Νεοελληνικής  
Γλώσσας στο Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας)

Θεσσαλονίκη 2015



γλώσσαν νυμάν

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNL)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ  
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
ανάπτυξη με γνώση  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

## Περιεχόμενα

<b>Εισαγωγικές παρατηρήσεις και συμπληρωματικά σχόλια .....</b>	<b>3</b>
Παραπομπές σε διαφορετικά σημεία του ίδιου βιβλίου .....	3
Ενεργοποίηση ηλεκτρονικών διευθύνσεων του βιβλίου .....	3
Παραπομπές σε βιβλία Νεοελληνικής Γλώσσας άλλων τάξεων.....	3
Παραπομπές σε σχολικά βιβλία αναφοράς και συμπληρωματικά εγχειρίδια για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας.....	3
Παραπομπές σε σχολικά βιβλία άλλων μαθημάτων (της ίδιας ή διαφορετικής τάξης, κατά προτίμηση στα εμπλουτισμένα σχολικά εγχειρίδια).....	4
Ηλεκτρονικά λεξικά της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα .....	4
Σώματα κειμένων .....	5
Λογισμικά .....	5
Ιστοσελίδες.....	5
Βικιπαίδεια .....	5
Άλλα εργαλεία του web2.0 .....	6
Κείμενα από εφημερίδες, περιοδικά, φυλλάδια φορέων, παράλληλα λογοτεχνικά ή χρηστικά κείμενα άλλων πηγών αποθηκευμένα στα αρχεία του διαδραστικού βιβλίου (ή της μετασελίδας).....	6
Βίντεο .....	6
Φωτογραφίες .....	7
Μετασελίδες .....	7
<b>Ψηφιακός εμπλουτισμός των διαδραστικών βιβλίων: ενδεικτικά παραδείγματα εκπαιδευτικής αξιοποίησης .....</b>	<b>7</b>
Εισαγωγικές παρατηρήσεις.....	7
Λίγη ορολογία .....	7
Τι κάνουμε όταν μια παραπομπή δεν ανοίγει;.....	7
Παράδειγμα 1: Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, ενότητα 3 .....	8
α) Μελετώντας τον προοργανωτή .....	8
β) Μελετώντας τον εμπλουτισμό κειμένων.....	9
Κείμενο 1 .....	9
Κείμενο 3 .....	15
Παράδειγμα 2: Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, ενότητα 2.....	16
Μελετώντας τον εμπλουτισμό μιας ενότητας .....	16



## Εισαγωγικές παρατηρήσεις και συμπληρωματικά σχόλια

Οι εισαγωγικές παρατηρήσεις σχετικά με τη λογική, τη μορφή, τις λειτουργίες, το περιεχόμενο και τον χαρακτήρα των ψηφιακών πόρων για τη Νεοελληνική Γλώσσα που φιλοξενούνται στα [διαδραστικά σχολικά εγχειρίδια](#) και στο [Φωτόδεντρο: Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων](#) του [Ψηφιακού Σχολείου](#) περιλαμβάνονται στο αρχείο παρουσίασης power point με τίτλο «Η Νεοελληνική Γλώσσα στο Ψηφιακό Σχολείο: Εισαγωγικές παρατηρήσεις» που συνοδεύει το παρόν αρχείο.

Ορισμένες επιπλέον παρατηρήσεις σχετικά με το περιεχόμενο των ψηφιακών πόρων που αξιοποιούνται στον ψηφιακό εμπλουτισμό και τις μετασελίδες είναι απαραίτητες. Πιο συγκεκριμένα:

### Παραπομπές σε διαφορετικά σημεία του ίδιου βιβλίου

Όταν σε ένα σημείο του βιβλίου γίνεται παραπομπή σε διαφορετικό σημείο του ίδιου βιβλίου (π.χ. «βλ. κείμενο 1»), η παραπομπή μετατρέπεται σε υπερσύνδεσμο ώστε να είναι δυνατή η άμεση μετάβαση στο υποδεικνυόμενο σημείο. Επίσης, παραπομπή σε άλλο σημείο του βιβλίου γίνεται σε περίπτωση πραγμάτευσης του ίδιου θέματος σε διαφορετική ενότητα.

### Ενεργοποίηση ηλεκτρονικών διευθύνσεων του βιβλίου

Σε ορισμένα βιβλία (κυρίως του Γυμνασίου) παρατίθενται ηλεκτρονικές διευθύνσεις. Αυτές ενεργοποιούνται ως υπερσύνδεσμοι εφόσον οι σχετικοί ιστότοποι λειτουργούν ακόμη και περιλαμβάνουν το αναμενόμενο περιεχόμενο.

### Παραπομπές σε βιβλία Νεοελληνικής Γλώσσας άλλων τάξεων

Όταν γίνεται πραγμάτευση του ίδιου θέματος. Τέτοιες παραπομπές μπορούν να εξυπηρετήσουν την επέκταση της διδασκαλίας, όταν στο άλλο βιβλίο γίνεται λεπτομερέστερη πραγμάτευση του θέματος, ή τη διαφοροποιημένη διδασκαλία: για μερικά παιδιά που έχουν αδυναμίες η παραπομπή σε βιβλίο μικρότερης τάξης θα μπορούσε να βοηθήσει στην κάλυψη κενών ενώ για άλλα η παραπομπή σε βιβλίο μεγαλύτερης τάξης ίσως ικανοποιήσει πληρέστερα το ενδιαφέρον τους, εφόσον αποφασίσουν να ασχοληθούν εκτενέστερα με ένα θέμα.

### Παραπομπές σε σχολικά βιβλία αναφοράς και συμπληρωματικά εγχειρίδια για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας

Αποφεύγονται και γι' αυτό γίνονται εξαιρετικά σπάνια. Δεν είναι δυνατόν να προβλεφθεί τότε θα χρειαστούν στο μάθημα. Οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές/τριες πρέπει να εξοικειωθούν με τη χρήση τους και να ανατρέχουν σε αυτά όποτε εκείνοι/ες το κρίνουν αναγκαίο. Τα βιβλία αυτά υπάρχουν σε μορφή html στο [Ψηφιακό Σχολείο: Διαδραστικά](#)



γλώσσαν νωμάν

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΕΦΝΙΔ)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ  
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

[Σχολικά Βιβλία](#), στην ενότητα «βιβλία μαθητή – μη εμπλουτισμένα html» της εκάστοτε τάξης με την οποία συνδέονται. Η ανάρτησή τους στο Ψηφιακό Σχολείο τα καθιστά προσβάσιμα στους/στις εκπαιδευτικούς και τους μαθητές και τις μαθήτριες όλων των βαθμίδων: για παράδειγμα, μια μαθήτρια Λυκείου μπορεί να ανατρέξει στη Γραμματική του Γυμνασίου και ένας εκπαιδευτικός του Γυμνασίου να «ξεφυλλίσει» τις Γλωσσικές Ασκήσεις του Λυκείου μήπως βρει κάποια άσκηση κατάλληλη για το μάθημά του.

### **Παραπομπές σε σχολικά βιβλία άλλων μαθημάτων (της ίδιας ή διαφορετικής τάξης, κατά προτίμηση στα εμπλουτισμένα σχολικά εγχειρίδια)**

Γίνονται είτε γιατί τα βιβλία αυτά προσφέρουν επιπλέον πληροφοριακό υλικό για ένα θέμα που θίγεται στο βιβλίο της Νεοελληνικής Γλώσσας είτε γιατί παρέχουν κειμενικά παράλληλα (ως προς το κειμενικό είδος ή τον κειμενικό τύπο).

Μια άλλη λειτουργία αυτού του τύπου εμπλουτισμού είναι η ανάδειξη της διαθεματικής/ διεπιστημονικής σύνδεσης μεταξύ διαφορετικών αντικειμένων που μπορεί να αξιοποιηθεί στην πραγμάτευση του θέματος. Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να αξιοποιήσει τη διασύνδεση αυτή για να δώσει διαθεματικό/ διεπιστημονικό χαρακτήρα σε δραστηριότητες, αλλά μπορεί να κάνει και κάτι ακόμη, εξίσου σημαντικό: να βοηθήσει τα παιδιά να αντιληφθούν ότι κάθε διδακτικό αντικείμενο, άρα κάθε επιστημονικό πεδίο, αντιμετωπίζει το ίδιο θέμα από διαφορετική οπτική γωνία, η οποία μεταφράζεται και σε διαφορετικά είδη κειμένων. Με την κατάλληλη διδακτική αναπλαισίωση, αυτές οι διαφορές οπτικής μπορούν να αξιοποιηθούν μεταξύ άλλων και στην καλλιέργεια του κριτικού γραμματισμού.

### **Ηλεκτρονικά λεξικά της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα**

Δεξιά στην κορυφή κάθε ψηφιακής ενότητας ενός διαδραστικού βιβλίου Νεοελληνικής Γλώσσας, με εξαίρεση τους προοργανωτές, υπάρχει εικονίδιο παραπομπής στο ηλεκτρονικό [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) που φιλοξενείται στην [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#). Η παραπομπή αυτή εξυπηρετεί έναν προφανή στόχο: να αξιοποιηθεί από εκπαιδευτικούς και μαθητές/τριες στη γλωσσική εξομάλυνση των κειμένων της ενότητας. Εξυπηρετεί όμως και έναν άλλο στόχο: οι δυνατότητες σύνθετης αναζήτησης και διασύνδεσης με το [Σύμμα Νέων Ελληνικών Κειμένων](#) της Πύλης μπορούν να αξιοποιηθούν ποικιλοτρόπως και σε ασκήσεις του βιβλίου.

Παραπομπή στο [Αντίστροφο Λεξικό \(Αναστασιάδη-Συμεωνίδη\)](#) γίνεται στις ενότητες που εξετάζουν την παραγωγή και τη σύνθεση.

Παραπομπή στο [Λεξικό Γλωσσολογικών Όρων](#) γίνεται σε περιπτώσεις πραγμάτευσης ενός γλωσσικού φαινομένου για το οποίο το λεξικό αυτό περιλαμβάνει σχετικό λήμμα. Επειδή όμως το [Λεξικό Γλωσσολογικών Όρων](#) δεν απευθύνεται σε μαθητές/τριες αλλά περισσότερο σε ερευνητές/τριες, δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί στο μάθημα αδιαμεσολάβητο από τον/την εκπαιδευτικό. Σύντομα αυτές οι παραπομπές θα αντικατασταθούν από παραπομπές στο [Μικρό Λεξικό Γλωσσολογικών Όρων](#), ένα γλωσσάρι όρων γλωσσολογίας

που απευθύνεται στο μαθητικό κοινό της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και θα παρουσιαστεί αναλυτικά στην ενότητα των [Ψηφίδων για την ελληνική γλώσσα](#).

### Σώματα κειμένων

Σπάνια γίνεται παραπομπή σε σώματα κειμένων, βασικά στο [Σώμα Νέων Ελληνικών Κειμένων](#) της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Τα σώματα κειμένων αποτελούν μαθησιακά εργαλεία και οι εκπαιδευτικοί (ή οι μαθητές/τριες) είναι εκείνοι/ες που θα αποφασίσουν πότε είναι απαραίτητο να τα χρησιμοποιήσουν.

Μια εισαγωγική παρουσίαση των τρεχόντων σωμάτων κειμένων της νέας ελληνικής γίνεται σε [σχετική μετασελίδα](#) που βρίσκεται αναρτημένη στο [Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων του Φωτόδεντρου](#) και παραδείγματα χρήσης της παρουσιάζονται σε [άλλη μετασελίδα](#).

### Λογισμικά

Στα βιβλία Νεοελληνικής Γλώσσας της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης οι παραπομπές σε λογισμικά αφορούν αποκλειστικά το [«Δωμάτιο του παίζω-γράφου»](#) και τα παιχνίδια «Ποιος θέλει να γίνει εκατομμυριούχος;» [Α΄](#), [Β΄](#) και [Γ΄](#) Γυμνασίου που έχει δημιουργήσει το ΚΕΓ και ανήκουν πλέον στη συλλογή του [Αποθετηρίου Μαθησιακών Αντικειμένων του Φωτόδεντρου](#).

### Ιστοσελίδες

Ο εμπλουτισμός των βιβλίων Νεοελληνικής Γλώσσας περιλαμβάνει πλήθος παραπομπών σε ιστοσελίδες, είτε στην αρχική σελίδα είτε σε επιλεγμένη ενότητα. Οι ιστοσελίδες έχουν επιλεγεί με κύρια κριτήρια: α) την εγκυρότητα και την αξιοπιστία, β) τις προοπτικές μακροβιότητας, γ) τη συνολική καταλληλότητα του περιεχομένου για εκπαιδευτική χρήση. Στις περιπτώσεις που μια ιστοσελίδα περιλάμβανε ενδιαφέρον υλικό αλλά δεν πληρούσε κάποιο από τα παραπάνω κριτήρια, το υλικό αυτό απομονώθηκε και αποθηκεύτηκε στα αρχεία του διαδραστικού βιβλίου (ή της μετασελίδας) και είναι διαθέσιμο χωρίς να χρειάζεται να συνδεθούμε με τον ιστότοπο προέλευσής του.

### Βικιπαίδεια

Οι παραπομπές στη Βικιπαίδεια εξυπηρετούν πρώτα πρώτα τον προφανή στόχο της πραγματολογικής εξομάλυνσης των κειμένων.

Ωστόσο, για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας η Βικιπαίδεια αποτελεί επιπλέον ένα περιβάλλον web2.0 (δεύτερου ιστού) κατάλληλο για δραστηριότητες κατανόησης και παραγωγής γραπτού λόγου. Ορισμένα λήμματα εμφανίζουν αδυναμίες σε γλωσσικό ή κειμενικό επίπεδο ή σε επίπεδο περιεχομένου (π.χ. μπορεί να επισημαίνονται ως υποκειμενικά). Η διαδικασία εντοπισμού και άρσης αυτών των αδυναμιών ή ακόμη και η συγγραφή ενός καινούργιου λήμματος μπορεί να αποτελέσει δυναμική δραστηριότητα κατανόησης και παραγωγής κειμένου σε αυθεντικές συνθήκες επικοινωνίας με ουσιαστική χρήση των ΤΠΕ ως μέσων πρακτικής γραμματισμού.



Για το μάθημα της Νεοελληνικής Γλώσσας, λοιπόν, δεν πειράζει αν η παραπομπή στη Βικιπαίδεια μάς συνδέει με ένα άρθρο που «δεν είναι και τόσο καλογραμμένο». Καταρχάς, το λήμμα μιας διαδικτυακής εγκυκλοπαίδειας αποτελεί ένα υβριδικό κειμενικό είδος που διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες κειμενικής οργάνωσης και υφολογικής ποικιλίας. Η αναγνώριση του «μη καλογραμμένου» και η βελτίωσή του (έστω σε επίπεδο προτεινόμενων αλλαγών) σε «καλογραμμένο» αποτελεί μια πρώτης τάξεως άσκηση σε ποικίλα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης.

### Άλλα εργαλεία του web2.0

Εννοούμε (άλλα) wikis, ιστολόγια (blogs) και μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Γενικά δεν έχουν θέση στον εμπλουτισμό των βιβλίων της Νεοελληνικής Γλώσσας· εξαιρούνται επιλεγμένα (σχολικά συνήθως) ιστολόγια και λίγες παραπομπές σε σχετικά εργαλεία του [Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου](#) και της [Πλατφόρμας νεανικής δημιουργίας της Εκπαιδευτικής Τηλεόρασης](#).

Το web2.0 παρέχει περιβάλλοντα και εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική διαδικασία μόνον αν αναπλαισιώνονται σε έναν προσεκτικό εκπαιδευτικό σχεδιασμό. Η πλατφόρμα [e-me](#) του [Ψηφιακού Σχολείου](#), όταν ολοκληρωθεί, θα παρέχει εργαλεία και περιβάλλοντα web2.0 προσανατολισμένα προς τις ανάγκες της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Συνεπώς, δεν ανήκει στους στόχους των διαδραστικών εγχειριδίων ούτε η υπόδειξη της ύπαρξης των περιβαλλόντων και των εργαλείων του web2.0, που τα παιδιά γνωρίζουν πολύ καλά από την εξωσχολική τους εμπειρία, ούτε η πρόβλεψη του πότε μπορούν να αξιοποιηθούν στην εκπαιδευτική πράξη.

### Κείμενα από εφημερίδες, περιοδικά, φυλλάδια φορέων, παράλληλα λογοτεχνικά ή χρηστικά κείμενα άλλων πηγών αποθηκευμένα στα αρχεία του διαδραστικού βιβλίου (ή της μετασελίδας)

Πρόκειται για κείμενα (συμβατικά, ψηφιακά, πολυτροπικά κλπ.) που απομονώθηκαν από τις πηγές τους είτε γιατί αυτές οι πηγές είναι έντυπες είτε γιατί δεν κρίθηκαν κατάλληλες με βάση τα κριτήρια που αναφέραμε παραπάνω για τις ιστοσελίδες. Τα κείμενα έντυπης προέλευσης πληκτρολογήθηκαν, στα κείμενα ψηφιακής προέλευσης διατηρήθηκε η μορφοποίηση που είχαν στο αρχικό περιβάλλον. Σε κάθε περίπτωση γίνεται αναφορά της πηγής τους.

### Βίντεο

Οι παραπομπές αυτές συμβάλλουν κατά βάση στον πληροφοριακό εμπλουτισμό ενός θέματος του οποίου γίνεται πραγμάτευση. Μπορούν όμως να αξιοποιηθούν και ως παράλληλοι τρόποι ή συνδυασμοί τρόπων αναπαράστασης του νοήματος.

Τα βίντεο προέρχονται κατά βάση από δύο πηγές: την [Εκπαιδευτική Τηλεόραση](#) και το [Ψηφιακό Αρχείο της EPT](#). Οι παραπομπές στο [YouTube](#) είναι σπάνιες.

## Φωτογραφίες

Προέρχονται σχεδόν στο σύνολό τους από τα [Wikimedia commons](#) της Βικιπαίδειας (σε αυτές τις περιπτώσεις αποθηκεύονται στο διαδραστικό βιβλίο ή τη μετασελίδα), σπανιότερα από επίσημους δικτυακούς τόπους στους οποίους γίνεται άμεση παραπομπή. Μπορούν να αξιοποιηθούν με ποικίλους τρόπους, οι πιο συνηθισμένοι από τους οποίους είναι η παροχή πραγματολογικής πληροφορίας και η παρουσίαση διαφορετικού τρόπου αναπαράστασης του νοήματος.

## Μετασελίδες

Πρόκειται για θεματικές ιστοσελίδες που συγκεντρώνουν επιλεγμένο υλικό για ένα θέμα. Το υλικό αυτό ανήκει σε κάποια/ες από τις παραπάνω κατηγορίες. Εικονίδια παραπομπών σε μετασελίδες υπάρχουν σε επιλεγμένα σημεία των διαδραστικών βιβλίων, αλλά οι μετασελίδες στο σύνολό τους είναι αναρτημένες στο [Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων του Φωτόδεντρου](#), στη συλλογή του οποίου πλέον ανήκουν.

## Ψηφιακός εμπλουτισμός των διαδραστικών βιβλίων: ενδεικτικά παραδείγματα εκπαιδευτικής αξιοποίησης

### Εισαγωγικές παρατηρήσεις

#### Λίγη ορολογία

**Ηλεκτρονικά/ Ψηφιακά βιβλία – Διαδραστικά βιβλία:** είναι τα σχολικά βιβλία σε μορφοποίηση html που τους δίνει τη μορφή ιστοσελίδων. Οι όροι *ηλεκτρονικός* και *ψηφιακός* χρησιμοποιούνται με την ίδια σημασία. *Διαδραστικά* ονομάζουμε τα ψηφιακά βιβλία που περιέχουν ψηφιακό εμπλουτισμό.

**Ψηφιακή ενότητα:** έτσι ονομάζουμε κάθε επιμέρους ιστοσελίδα ενός ψηφιακού βιβλίου. Τα σχολικά βιβλία χωρίζονται σε ενότητες, αλλά στα διαδραστικά βιβλία κάθε ενότητα του βιβλίου έχει καταταμηθεί σε επιμέρους ιστοσελίδες - υποενότητες που τις ονομάζουμε *ψηφιακές ενότητες*. Για παράδειγμα, η ενότητα 3 της *Νεοελληνικής Γλώσσας Α΄ Γυμνασίου* έχει καταταμηθεί σε 6 ψηφιακές ενότητες που ακολουθούν τη διάκριση του βιβλίου σε προοργανωτή και υποενότητες.

**Ψηφιακός εμπλουτισμός, παραπομπές και ψηφιακοί πόροι:** ο *ψηφιακός εμπλουτισμός* είναι η πρακτική της προσθήκης επιπλέον υλικού, αντλημένου από ποικίλες πηγές, διαδικτυακές και μη, στα ψηφιακά βιβλία. Οι υπερσύνδεσμοι και τα εικονίδια του εμπλουτισμού ονομάζονται *παραπομπές*, γιατί παραπέμπουν σε ψηφιακό ή ψηφιοποιημένο περιεχόμενο, δηλαδή σε *ψηφιακούς πόρους*.

#### Τι κάνουμε όταν μια παραπομπή δεν ανοίγει;

Παρότι δόθηκε ιδιαίτερη μέριμνα ώστε οι παραπομπές στον παγκόσμιο ιστό να αφορούν δικτυακούς τόπους με προοπτικές μακροβιότητας, ενδέχεται ορισμένες φορές να αλλάξουν



γλώσσαν νωμάν

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNL)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

οι διαδρομές προς τους ψηφιακούς πόρους, με αποτέλεσμα οι παραπομπές να μην οδηγούν σε αποτελέσματα ή να οδηγούν σε αποτελέσματα διαφορετικά από εκείνα που περιγράφονται στη λεζάντα του υπερσυνδέσμου ή του εικονιδίου<sup>1</sup>. Σε αυτήν την περίπτωση οι εκπαιδευτικοί και τα παιδιά μπορούν να αξιοποιήσουν τη λεζάντα και να αναζητήσουν τον ψηφιακό πόρο μέσω του Ψηφιακού Σχολείου (αν πρόκειται για εσωτερικό σύνδεσμο) ή μέσω μηχανής αναζήτησης.

### Παράδειγμα 1: Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, ενότητα 3

#### α) Μελετώντας τον προοργανωτή

[Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, διαδραστικό βιβλίο μαθητή, εμπλουτισμένο html, ενότητα 3, προοργανωτής](#)

Διαδρομή (ενεργές εικόνες):



The screenshot shows the 3rd unit page titled '3η ενότητα ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΤΗΣ ΦΥΣΗΣ'. It includes a list of learning objectives:

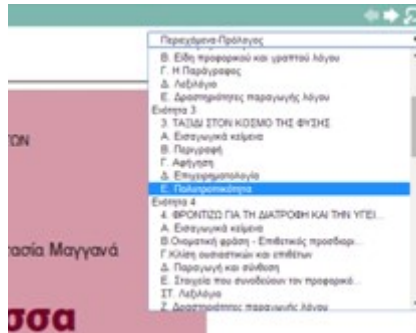
- Θα γνωρίσουμε μαζί διαφορετικά είδη κειμένων:
  - τα περιγραφικά,
  - τα αφηγηματικά,
  - κείμενα στα οποία υπάρχουν επιχειρήματα.
- Θα μάθουμε να κάνουμε την περίληψη ενός κειμένου.
- Θα μιλήσουμε και θα γράψουμε για τη σχέση μας με τη φύση με αφορμή τα κείμενα.

Στον προοργανωτή εστιάζουμε την προσοχή μας σε δύο στοιχεία:

1. Στο **περιεχόμενο της ενότητας**: αφορά τους βασικούς κειμενικούς τύπους (περιγραφή, αφήγηση, επιχειρηματολογία). Αυτά τα στοιχεία μας ενδιαφέρουν για το παράδειγμα που θα ακολουθήσει. Αν αξιοποιήσουμε το μενού πάνω δεξιά στη σελίδα, θα ανακαλύψουμε ότι στην ενότητα διδάσκεται επίσης η πολυτροπικότητα ([υποενότητα Ε](#)):

<sup>1</sup> Κάθε στοιχείο εμπλουτισμού συνοδεύεται από μία λεζάντα που δίνει πληροφορίες για την ταυτότητα του ψηφιακού πόρου. Η λεζάντα εμφανίζεται όταν ο δρομέας (ο κέρσορας) βρίσκεται πάνω στον υπερσύνδεσμο ή το εικονίδιο, χωρίς να πατιέται ταυτόχρονα κάποιο πλήκτρο του ποντικιού).






2. Στα **εικονίδια**: αποτελούν μέρος του ψηφιακού εμπλουτισμού, παραπέμπουν όμως πλέον στο [Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων του Φωτόδεντρου](#): το πρώτο εικονίδιο παραπέμπει στο λογισμικό [«Ποιος θέλει να γίνει εκατομμυριούχος;» Α΄ Γυμνασίου](#) και το δεύτερο στο περιβάλλον [«Το δωμάτιο του παιζω-γράφου»](#). Οι παραπομπές αυτές είναι σταθερές σε κάθε προοργανωτή κάθε βιβλίου μαθητή της *Νεοελληνικής Γλώσσας* Γυμνασίου. Θα τις εξετάσουμε αναλυτικά στην ενότητα του Φωτόδεντρου.

## β) Μελετώντας τον εμπλουτισμό κειμένων

### [Νεοελληνική Γλώσσα Α΄ Γυμνασίου, διαδραστικό βιβλίο μαθητή, εμπλουτισμένο html, ενότητα 3, υποενότητα Α. Εισαγωγικά κείμενα](#)

Δεξιά στην κορυφή της ψηφιακής ενότητας, όπως σε κάθε ψηφιακή ενότητα των βιβλίων της *Νεοελληνικής Γλώσσας*, βλέπουμε την παραπομπή στο ηλεκτρονικό [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#):

Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής 

Περιηγούμαστε στην ψηφιακή ενότητα, τα εισαγωγικά κείμενα της οποίας αποτελούν δείγματα τριών βασικών κειμενικών τύπων/γενών: της περιγραφής, της αφήγησης και της επιχειρηματολογίας και μελετούμε τον εμπλουτισμό, ο οποίος έχει τη μορφή είτε υπερσυνδέσμων σε λέξεις/φράσεις των κειμένων είτε εικονιδίων κάτω από τα κείμενα.

### Κείμενο 1

Θα εστιάσουμε στις δυνατότητες αξιοποίησης του ψηφιακού εμπλουτισμού που σχετίζεται με το **Κείμενο 1, [Ας γνωρίσουμε τη Σαλαμίνα]**:



γλώσσαν νωμάν

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNIL)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**Κείμενο 1 [Ας γνωρίσουμε τη Σαλαμίνα]**



Στα νεότερα χρόνια η Σαλαμίνα είναι τόπος παραθερισμού μεγάλου αριθμού κατοίκων της ευρύτερης περιοχής του Πειραιά. Σελήνια, Κακή Βίγλα, Περάνι, Περιστερία, όλα τοποθετημένα στις ανατολικές ακτές, αποτελούν παραθεριστικούς οικισμούς με μια περίεργη αισθητική. Χαμηλοί λόφοι περιβάλλουν με στοργή ένα τοπίο που δέχτηκε την αυτοσχεδίαστική αρχιτεκτονική παρέμβαση των κατοίκων του. «Χειροποίητα» μικρά σπιτάκια ξεπροβάλλουν άναρχα κτισμένα, εξηρητηώντας εγωιστικά τις ανάγκες των ενοίκων τους. Απομακρυσμένα το ένα από το άλλο, λες κι επιθυμούν να τραβήξουν την προσοχή του περαστικού, που αναγκαστικά κοντοστέκεται για να σχολιάσει τη συνύπαρξη –σε αρκετά σπία– της ελληνικής σημαίας με τη σημαία του Ολυμπιακού! Οι παραλίες, γραφικές, συνομιλούν αδιάκοπα με τις μελαγχολικές σιλουέτες των αγκυροβολημένων καραβιών στο βάθος. Τα καράβια χάνονται απ' το οπτικό πεδίο όσο κατεβαίνουμε νοτιότερα.

Πινακίδες λίγες έως ανύπαρκτες προτρέπουν τον περιηγητή να εμπιστευτεί το ένστικτό του, ακολουθώντας διαδρομές που τον φέρνουν αντιμέτωπο με παλιές γνώριμες κι ωστόσο ξεχασμένες αγγελίες: «Άτομάτα ντόπια, κόβετε μόνοι σας» και πιο κάτω «Πουλάμε κουνέλι ζωντανό, το παίρνετε αμέσως, εδώ»

Η νότια πλευρά του νησιού ανταμείβει και τον πιο απαιτητικό. Το τοπίο γίνεται ξαφνικά άγριο με έντονη και πυκνή βλάστηση. Πλούσιος πευκώνας ξεδιπλώνεται δεξιά κι αριστερά του ασφαλτοστρωμένου δρόμου με αναζωογονητικές μυρωδιές, μελίσιμα και πηβίσματα. Ο φιδίσος δρόμος της καθόδου, που οδηγεί στους νότιους παραλιακούς οικισμούς, Κολώνες, Άγ. Δημήτριος, Σατερλί, Κανάκια, συμμετέχει στο κρυφτό που παίζουν οι σχήδες του ήλιου με τις φυλλωσιές των δέντρων, αφήνοντας μικρά αναπάντεχα ξέφωτα, αγνάντι στο γαλάζιο του ουρανού και της θάλασσας. Οι ήσυχες κυματόβρεχτες ταβερνούλες στις βοτσαλωτές παραλίες προσκαλούν τον κολυμβητή να γευτεί το ψητό χταποδάκι και τα κάθε λογής όστρακα συνοδεία ούζου.

Πολύβουοι, ειδικά το καλοκαίρι, οι παραθεριστικοί οικισμοί, με τον σχεδόν αποκλειστικά ελληνικό τουρισμό, με τα παιδιά να παίζουν στους χωματόδρομους και τους μεγαλύτερους να εκκλησιάζονται τα απογεύματα ή να συζητούν σε πηγαδάκια, δημιουργούν έναν ιδιαίτερο χαρακτήρα, κράμα νησιού και χωριού.

πρ. «Γεωτρόπια», εφημ. ΕΙΣΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ, 2003 (διασκευή)

Ο πρώτος σύνδεσμος παραπέμπει σε εξωτερική δικτυακή πηγή, και συγκεκριμένα στο [visitgreece.gr](http://visitgreece.gr), την επίσημη ιστοσελίδα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (ΕΟΤ):



The screenshot shows the Greece tourism website interface. At the top, it says 'GREECE ALL TIME CLASSIC' and 'Ελλάδα Προορισμοί Αξιοθέατα-Δραστηριότητες Διάθεση για Newsletter'. The main banner features a climber on a rock face against a sunset sky. Below the banner, there are navigation buttons for 'Επισκεφθείτε το blog μας' and 'PACK YOUR BAGS WE ARE HERE'. A search bar and social media icons (Facebook, Twitter, YouTube, etc.) are also visible.

### 1η εκδοχή αξιοποίησης:

Στο πεδίο αναζήτησης στα δεξιά της σελίδας πληκτρολογούμε (ο/η εκπαιδευτικός ή τα παιδιά) τη λέξη *Σαλαμίνα* και πατάμε το πλήκτρο της αναζήτησης:



γλώσσαν νωμών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNL)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

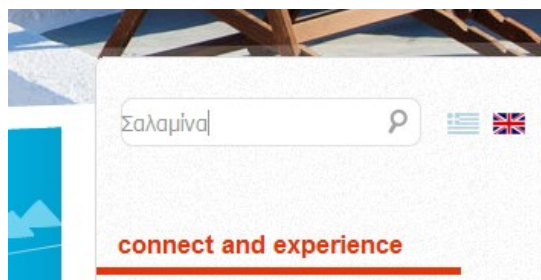


ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
Πρόγραμμα για την ανάπτυξη  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ



Θα εμφανιστεί μια σειρά από κείμενα. Επιλέγουμε το κείμενο που θεματικά φαίνεται να σχετίζεται περισσότερο με το κείμενο του βιβλίου:



Πατάμε πάνω στον τίτλο και ανακτούμε το κείμενο, που είναι το εξής:

## Σαλαμίνα



Είναι το βορειότερο και μεγαλύτερο σε έκταση **νησί του Αργοσαρωνικού**, με πευκόφυτα δάση, όμορφες παραλίες, μοναστήρια και αρχαιολογικούς χώρους. Η πολύ κοντινή της απόσταση από τον Πειραιά είναι ο λόγος που η Σαλαμίνα αποτελεί **ιδανικό προορισμό για ημερήσια εκδρομή**.



Πατρίδα του ομηρικού Αίαντα και του τραγικού Ευριπίδη, τόπος διαμονής του νομπελίστα ποιητή Άγγελου Σικελιανού και φιλοξενίας του οπλαρχηγού Γεωργίου Καραϊσκάκη, η Σαλαμίνα αποτέλεσε -εξαιτίας της γεωγραφικής θέσης της- **σταυροδρόμι πολιτισμών** και θέατρο σημαντικών γεγονότων.

Σύμφωνα με τη μυθολογία, το νησί πήρε το όνομά του από τη νύμφη Σαλαμίνα, την κόρη του ποταμού Ασωπού, την οποία ερωτεύτηκε ο θεός Ποσειδώνας. Ο γιος τους, Κυχρέας, μισός άνθρωπος και μισός ψάρι, υπήρξε, σύμφωνα με τον μύθο, ο πρώτος βασιλιάς του νησιού. Η δεύτερη ονομασία του, Κούλουρη, οφείλεται στο ακρωτήριο Κόλουρις στο οποίο ήταν χτισμένη η αρχαία πόλη.

Η Σαλαμίνα είχε κατοικηθεί από τη νεολιθική εποχή. Στα αρχαία χρόνια, εξελίχθηκε σε σημαντικό οικονομικό κι εμπορικό κέντρο της Ελλάδας. Το μεγαλύτερο γεγονός στην ιστορία της υπήρξε η πασίγνωστη **ναυμαχία** που έγινε στα νερά της το 480 π.Χ., στην οποία οι αρχαίοι Έλληνες κατατρόπωσαν τον περσικό στόλο.

Στα δύσκολα χρόνια της Τουρκοκρατίας, το νησί υπήρξε καταφύγιο των κατατρεγμένων Ελλήνων. Πολλοί γέροντες, γυναίκες και παιδιά κατέφυγαν στη μονή της Φανερωμένης, για να σωθούν. Στην επανάσταση του 1821 πολλοί κάτοικοι της Σαλαμίνας πολέμησαν στο πλευρό του Γεωργίου Καραϊσκάκη.

Έχει έκταση 93,5 τ.χλμ., μήκος ακτών 104 χλμ. και πληθυσμό 39.000 κατοίκους ενώ απέχει μόλις 1 ν.μ. από το Πέραμα.

#### Η πόλη της Σαλαμίνας (Κούλουρη)

Αν και σύγχρονη πόλη, η πρωτεύουσα του νησιού διατηρεί τον παραδοσιακό της χαρακτήρα, που της προσδίδουν τα ενδιαφέροντα νεοκλασικά κτίρια και οι γραφικές γωνιές, με έντονο νησιώτικο χαρακτήρα.

#### Παλούκια

Βρίσκεται στη ΒΑ πλευρά του νησιού (απέναντι από το Πέραμα του Πειραιά) και είναι το λιμάνι του νησιού. Διασχίζοντας την Ακτή Καραϊσκάκη, θα φτάσετε στην παραλία της Κούλουρης, με τους ωραίους φοίνικες.

**Δικτυακός τόπος:** [www.salamina.gr](http://www.salamina.gr)

Τα παιδιά διαβάζουν το κείμενο και παίρνουν επιπλέον πληροφορίες για τη Σαλαμίνα.

**Αξιοποίηση των ΤΠΕ:** αν τα παιδιά πραγματοποιήσουν την αναζήτηση και ανακτήσουν το κείμενο, μαθαίνουν να περιηγούνται σε έναν δικτυακό τόπο αξιοποιώντας τις δυνατότητες που παρέχει για αναζήτηση.



γλώσσαν νωμών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNL)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Αν ο στόχος του/της εκπαιδευτικού είναι αποκλειστικά η ανάκτηση πληροφοριών για τη Σαλαμίνα ή αν δεν υπάρχει η δυνατότητα χρήσης διαδικτύου στο σχολείο, το κείμενο μπορεί να μοιραστεί φωτοτυπημένο στα παιδιά.

## 2<sup>η</sup> εκδοχή αξιοποίησης:

Το κείμενο ανακτάται με τον προηγούμενο τρόπο ή μοιράζεται φωτοτυπημένο στα παιδιά. Οι μαθητές και οι μαθήτριες μελετούν τα δύο κείμενα και εστιάζουν στις διαφορές τους, συσχετίζοντάς τις με τον φορέα του κειμένου (πομπό), το μέσο, το κοινό στο οποίο απευθύνονται (δέκτες) και το μήνυμα που επιδιώκεται να μεταδοθεί. Ενδεικτικά:

**Περιεχόμενο:** Ποιες πληροφορίες μας δίνει το κείμενο του βιβλίου και ποιες το κείμενο της ιστοσελίδας; Π.χ. γιατί στο ένα κείμενο δίνονται μόνο πληροφορίες για τους οικισμούς ενώ στο άλλο βρίσκουμε και ιστορικά στοιχεία για τη Σαλαμίνα; Σχετίζονται αυτές οι διαφορές με το επικοινωνιακό πλαίσιο του κειμένου (στην πρώτη περίπτωση πρόκειται για ένα ένθετο εφημερίδας που απευθύνεται σε εκδρομείς και περιηγητές, στην άλλη για την ιστοσελίδα του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού);

**Υπερκειμενικά στοιχεία:** Το κείμενο από την ιστοσελίδα έχει υπερσυνδέσμους και εικονίδια που παραπέμπουν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης. Γιατί τα στοιχεία αυτά δεν υπάρχουν στο κείμενο του βιβλίου;

**Πολυτροπικά στοιχεία:** Και τα δύο κείμενα συνοδεύονται από εικόνες. Γιατί στο κείμενο του βιβλίου η εικόνα δείχνει έναν χάρτη της Σαλαμίνας ενώ στο κείμενο της ιστοσελίδας υπάρχει φωτογραφία μιας γραφικής περιοχής του νησιού; Σχετίζονται οι επιλογές των πολυτροπικών στοιχείων με το επικοινωνιακό πλαίσιο και τους επικοινωνιακούς στόχους του κειμένου ή οι φωτογραφίες σπάνε απλά τη μονοτονία του γραπτού λόγου; (Ας μην ξεχνάμε ότι στην ίδια ενότητα του βιβλίου διδάσκεται και η πολυτροπικότητα).

**Χρήση της περιγραφής:** Εδώ είναι καλό να αξιοποιηθεί και η σχολική [Γραμματική Νέας Ελληνικής Γλώσσας](#). Αν θέλουμε να προσπελάσουμε την ψηφιακή εκδοχή της, ακολουθούμε την εξής διαδρομή:



Στην ενότητα [5.2](#) (Κειμενογλωσσολογία), γίνεται λόγος για τα γλωσσικά χαρακτηριστικά της περιγραφής, της αφήγησης και της επιχειρηματολογίας. Μπορούμε να εστιάσουμε στα χαρακτηριστικά της περιγραφής και της αφήγησης:



**Περιγραφικά κείμενα:** αναπαριστούν γλωσσικά πρόσωπα, χώρους, αντικείμενα και καταστάσεις της εμπειρίας του ομιλητή-συντάκτη και διακρίνονται σε *αντικειμενικά* και *υποκειμενικά*. Στα πρώτα χρησιμοποιείται συνήθως γ' πρόσωπο, παθητική σύνταξη και απουσιάζει ο μεταφορικός λόγος. Στα δεύτερα χρησιμοποιούνται κυρίως το α' πρόσωπο και αρκετές μεταφορές. Τα συχνότερα μορφολογικά στοιχεία τα οποία χρησιμοποιούνται στα περιγραφικά κείμενα είναι τα επίθετα, τα επιρρήματα, ο ενεστώτας και τα βοηθητικά ρήματα. Τα περιγραφικά κείμενα χαρακτηρίζονται συνήθως από σαφήνεια, ακρίβεια και παραστατικότητα.

**Αφηγηματικά κείμενα:** αναπαριστούν γλωσσικά εξιστορήσεις με μια ορισμένη σειρά πραγματικών ή φανταστικών συμβάντων, πράξεων και ενεργειών, που συνέβησαν ή κατασκευάστηκαν από τα συμμετέχοντα στην αφήγηση πρόσωπα. Διακρίνονται σε *μυθολογικά*, που ανήκουν στη λογοτεχνία και έχουν περιεχόμενο μη πραγματικό, σε *ιστορικά*, όπου εξιστορούνται γεγονότα του παρελθόντος, και *ρεαλιστικά*, όπου εξιστορούνται γεγονότα σύγχρονα με τον χρόνο του αφηγητή. Εξελίσσονται πάνω σε δομικά σχήματα συμβάντων, τα οποία συνδέονται συνήθως μεταξύ τους χρονικά. Κυριαρχεί ο αόριστος χρόνος και το συνοπτικό ποιόν ενέργειας, ενώ πολύ συχνά χρησιμοποιούνται χρονικά επιρρήματα. Τα αφηγηματικά κείμενα περιέχουν συνδετικές λέξεις και φράσεις που δείχνουν τη χρονική σειρά των γεγονότων.

Με βάση τα στοιχεία που διάβασαν στη Γραμματική, τα παιδιά εξετάζουν τα κείμενα από την άποψη των μορφολογικών επιλογών. Θα παρατηρήσουν ότι στο μεν κείμενο του βιβλίου υλοποιούνται όντως όλα τα χαρακτηριστικά που διάβασαν ότι αποδίδονται στην περιγραφή, ενώ το κείμενο της ιστοσελίδας παρουσιάζει και χαρακτηριστικά περιγραφής αλλά και χαρακτηριστικά αφήγησης. Γιατί συμβαίνει αυτό;

Στην εκδοχή αυτή τα παιδιά μαθαίνουν να εντοπίζουν τα χαρακτηριστικά της περιγραφής, αλλά και της αφήγησης που διδάσκεται στην ίδια ενότητα. Μαθαίνουν επίσης ότι τα κείμενα δεν είναι υποχρεωτικό να αξιοποιούν μόνον έναν κειμενικό τύπο, π.χ. να είναι μόνο περιγραφικά ή μόνο αφηγηματικά. Ανάλογα με τον στόχο, μπορούν να γίνονται συνδυασμοί τύπων.

**Αξιοποίηση των ΤΠΕ:** όπως και στην προηγούμενη εκδοχή. Αν τα παιδιά ανατρέξουν στην ηλεκτρονική εκδοχή του σχολικού βιβλίου Νεοελληνικής Γλώσσας ή της Γραμματικής, μαθαίνουν επιπλέον να πλοηγούνται στον δικτυακό τόπο του Ψηφιακού Σχολείου και συγκεκριμένα στην ενότητα των διαδραστικών σχολικών βιβλίων. Και πάλι, η δραστηριότητα μπορεί να πραγματοποιηθεί και χωρίς τη χρήση του διαδικτύου, με φωτοτυπημένο το κείμενο από την ιστοσελίδα του ΕΟΤ.

### 3<sup>η</sup> εκδοχή αξιοποίησης:

Με αφορμή την παραπομπή στην ιστοσελίδα του ΕΟΤ, τα παιδιά αναζητούν σε ποικίλους διαδικτυακούς τόπους, ιστολόγια και wikis κείμενα για τη Σαλαμίνα και εξετάζουν σε ποιο βαθμό και με ποιον τρόπο αξιοποιείται η περιγραφή (ενδεχομένως και η αφήγηση) στα κείμενα αυτά και πώς οργανώνεται, και συσχετίζουν τα συμπεράσματά τους με τα επικοινωνιακά χαρακτηριστικά των κειμένων που μελετούν.

**Αξιοποίηση των ΤΠΕ:** Με τον κατάλληλο διδακτικό σχεδιασμό, η δραστηριότητα αυτή μπορεί να αποφέρει το πρόσθετο μαθησιακό όφελος της αξιοποίησης μηχανών αναζήτησης και της αξιολόγησης των αποτελεσμάτων.

### 4<sup>η</sup> εκδοχή αξιοποίησης:

Με αφορμή την παραπομπή στην ιστοσελίδα του ΕΟΤ, τα παιδιά αναζητούν σε ποικίλους διαδικτυακούς τόπους, ιστολόγια και wikis κείμενα όχι για τη Σαλαμίνα, αλλά για την περιοχή στην οποία ζουν, συνδυάζοντας τους στόχους και τα οφέλη της προηγούμενης εκδοχής με τη διερεύνηση του πώς παρουσιάζεται ο τόπος τους στο διαδίκτυο. Στην



περίπτωση αυτή τα παιδιά μπορούν να καταλήξουν στην παραγωγή περιγραφικών κειμένων για τον τόπο τους που μπορούν να δημοσιευτούν ή να αναρτηθούν π.χ. στη σχολική ιστοσελίδα/ιστολόγιο ή στο wiki της τάξης, σε κάποιο από τα περιβάλλοντα της [πλατφόρμας e-me](#) του Ψηφιακού Σχολείου ή ακόμη και στη [Βικιπαίδεια](#).

### 5<sup>η</sup> εκδοχή αξιοποίησης:

Η αναζήτηση στο διαδίκτυο και η παραγωγή περιγραφικών (ή και αφηγηματικών ή και συνδυαστικών) κειμένων μπορεί να αξιοποιηθεί στην οργάνωση μιας εκπαιδευτικής εκδρομής. Τα παιδιά μπορούν να αναλάβουν την οργάνωση της ξενάγησης, αναζητώντας πληροφορίες στο διαδίκτυο, επιλέγοντας τις σημαντικότερες με κριτήρια που θα οριστούν στην τάξη και προετοιμάζοντας κείμενα γραπτά και προφορικά που θα αξιοποιήσουν στο πλαίσιο της εκδρομής. Με τον τρόπο αυτό, η χρήση των ΤΠΕ, η μάθηση της περιγραφής και της αφήγησης και η μελέτη και παραγωγή κειμένων εντάσσονται σε αυθεντικές συνθήκες επικοινωνίας.

Η δεύτερη παραπομπή κάτω από το κείμενο 1 παραπέμπει στο βιβλίο [Αρχαία Ιστορία Α' Γυμνασίου](#) και συγκεκριμένα στο κεφάλαιο [Δ.8](#), όπου γίνεται αναφορά στη μάχη της Σαλαμίνας:

#### Η ναυμαχία της Σαλαμίνας

Ο Ξέρξης προχώρησε και έφθασε στην Αθήνα, την οποία είχαν εγκαταλείψει οι περισσότεροι κάτοικοί της. Ο ελληνικός στόλος άφησε το Αρτεμίσιο και στάθηκε στο στενό της Σαλαμίνας. Εκεί, με πρόταση του μεγαλοφυούς στρατηγού των Αθηναίων Θεμιστοκλή, αποφασίστηκε να γίνει η σύγκρουση με τον περσικό στόλο.

#### Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡΑΣ ΤΟΥ ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΗ

Φαίνεται πως τα πολιτικά τράβηξαν τον Θεμιστοκλή γρήγορα και ζωηρά και έντονη ορμή τον κυριεύσε για τη δόξα... Κι ήταν τόσο παράφορος για τη δόξα ώστε νέος ακόμα, όταν έγινε η μάχη εναντίον των βαρβάρων στον Μαραθώνα και διαφημίστηκε η στρατηγία του Μιλτιάδη, αυτός φαινόταν σκεπτικός πολλές φορές και τις νύχτες έμενε άγρυπνος, δεν πήγαινε στα συνηθισμένα συμπόσια κι έλεγε σε εκείνους που τον ρωτούσαν κι απορούσαν για την αλλαγή της ζωής του, πως δεν τον άφηνε να κοιμηθεί το τρόπαιο του Μιλτιάδη. Γιατί οι μεν άνοι νόμιζαν πως η ήττα των βαρβάρων στον Μαραθώνα ήταν το τέλος του πολέμου, ενώ ο Θεμιστοκλής πως ήταν η αρχή μεγαλύτερων αγώνων και γι' αυτούς ετοίμαζε πάντοτε τον εαυτό του για το συμφέρον ολόκληρης της Ελλάδος.

Πλούταρχος, Θεμιστοκλής 3 (μετ. Αθηνάς Καλογεροπούλου)

Οι Πέρσες στον περιορισμένο χώρο δε θα μπορούσαν να παρατάξουν όλη τους τη δύναμη. Όταν δόθηκε το σύνθημα της επίθεσης, τα ελληνικά πλοία επιτέθηκαν με ορμή και κατάφεραν να κυριαρχήσουν.

Όταν τελείωσε η ναυμαχία, ο χώρος είχε καλυφθεί από τα συντρίμια των περσικών πλοίων. Ο Ξέρξης εγκατέλειψε την Ελλάδα. Άφησε, όμως, πίσω του τον στρατηγό Μαρδόνιο με αρκετές χιλιάδες στρατό να συνεχίσει την προσπάθεια.

Επειδή η Ιστορία είναι ένα κατεξοχήν αφηγηματικό κειμενικό είδος, η παραπομπή στο βιβλίο αυτό μπορεί να αξιοποιηθεί με στόχο να μάθουν να ξεχωρίζουν τα παιδιά την περιγραφή από την αφήγηση.

### Κείμενο 3

Το κείμενο 3 αποτελεί δείγμα επιχειρηματολογικού λόγου, με θέμα τους φυσικούς πόρους:



γλώσσαν νωμών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNL)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



### Κείμενο 3 Ανανεώσιμοι φυσικοί και ενεργειακοί πόροι

Οι σημερινοί άνθρωποι καταναλώνουν πολλούς από τους φυσικούς πόρους τόσο γρήγορα, που η φύση δεν προλαβαίνει να τους ξαναδημιουργήσει. Πώς θα ζήσουν οι επόμενες γενιές ανθρώπων, αν εξαντληθούν αυτοί οι φυσικοί πόροι; Επιπλέον, όπως χρησιμοποιούμε αυτούς τους φυσικούς πόρους, ρυπαίνουμε το περιβάλλον. Πώς θα ζήσουμε εμείς καλά και οι επόμενες γενιές καλύτερα, αν καταστρέψουμε το φυσικό μας περιβάλλον;

Ας σκεφτούμε καλύτερα, λοιπόν, πώς φτάσαμε σε αυτό το σημείο, για να μπορέσουμε να καταλάβουμε καλύτερα τι μπορούμε και πρέπει να κάνουμε, και ας αναρωτηθούμε γιατί δεν το κάνουμε ακόμη ή δεν το κάνουμε όσο γρήγορα πρέπει.

Είναι χρήσιμο να γνωρίζουμε ότι η κατάσταση που αντιμετωπίζουμε σήμερα δεν ήταν πάντα έτσι. Για χιλιάδες χρόνια, σε ολόκληρο τον κόσμο, οι περισσότεροι άνθρωποι ζούσαν φτωχικά σε μικρά χωριά και σε μέρη όπου υπήρχε τρεχούμενο νερό και φυσούσαν άνεμοι. Κατανάλωναν λίγα πράγματα, ικανοποιώντας τις πιο βασικές ανάγκες τους, και το έκαναν με τρόπο που δεν έκανε κακό στο φυσικό περιβάλλον τους, γιατί ανακύκλωναν σχεδόν τα πάντα και χρησιμοποιούσαν σχεδόν αποκλειστικά ανανεώσιμους πόρους.

Όμως, εδώ και δύο αιώνες περίπου άρχισε μια πολύ μεγάλη αλλαγή, γνωστή και ως **βιομηχανική επανάσταση**. Σε μερικές χώρες αρχικά, οι άνθρωποι ανακάλυψαν πρώτα τον ατμό και κατασκεύασαν τις ατμομηχανές, έπειτα τον ηλεκτρισμό και τις ηλεκτρικές μηχανές. Με τις μηχανές αυτές, που είχαν πολύ μεγαλύτερη δύναμη από τα ζώα, μπορούσαν να φτιάξουν πολύ περισσότερα, καλύτερα και φτηνότερα προϊόντα και να βελτιώσουν τη ζωή τους.

Για την παραγωγή, όμως, όλων αυτών των θαυμαστών πραγμάτων, που μεγάλωσαν και βελτίωσαν πάρα πολύ τη ζωή μας, απαιτούνται ολοένα περισσότερα μέταλλα και ενέργεια, που μάθαμε να τα παίρνουμε από μη ανανεώσιμους ορυκτούς φυσικούς πόρους. Βεβαίως, για τα μέταλλα δεν μπορούσαμε να κάνουμε αλλιώς. Αλλά εγκαταλείψαμε και τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, γιατί δεν μπορούσαμε ή δε θελήσαμε να αντιμετωπίσουμε την ιδιορρυθμία τους.

Για να βελτιώσουμε τη ζωή μας, μπορούμε και πρέπει να αλλάξουμε πολλά πράγματα στη χρήση των μη ανανεώσιμων φυσικών πόρων:

- Μπορούμε και πρέπει να *περιορίσουμε τη σπατάλη* και να καταναλώνουμε μόνο όσα προϊόντα έχουμε πραγματικά ανάγκη. Γιατί να επηρεαζόμαστε από τις διαφημίσεις ή από το τι κάνουν οι άλλοι (φίλοι, συγγενείς, γείτονες...); Γιατί να αγοράζουμε πράγματα που δεν τα χρειαζόμαστε ή να πετάμε εκείνα που μπορούμε να τα χρησιμοποιήσουμε για αρκετό καιρό ακόμα;
- Μπορούμε και πρέπει να *ανακυκλώνουμε όσα υλικά γίνεται*—όπως το γυαλί ή το χαρτί—και κυρίως τα μέταλλα που τα παίρνουμε από μη ανανεώσιμους φυσικούς πόρους. Γιατί να πετάμε τα μεταλλικά κουτιά, τα γυάλινα μπουκάλια, τα χάρτινα είδη (εφημερίδες, περιοδικά...), αντί να τα επιστρέφουμε για να ξαναχρησιμοποιηθούν; Γιατί να μη φτιάχνουμε όλα τα προϊόντα έτσι, ώστε όλα τα υλικά τους να μπορούν να ανακυκλωθούν;

Η ζωή μας μπορεί να γίνει πολύ καλύτερη. Το κακό είναι ότι οι άνθρωποι παγιδεύονται σε αυτό που έχουν δημιουργήσει και φοβούνται τις αλλαγές. Αλλά οι νέοι και οι νέες, που έχουν τη ζωή μπροστά τους και μπορούν να καταλάβουν καλύτερα τους κινδύνους που μας απειλούν, οφείδουν να δείξουν μεγαλύτερη τόλμη και αποφασιστικότητα και να απαιτήσουν από τους μεγαλύτερους να κάνουν το ίδιο.

Λευτέρης Παπαγιαννάκης, στο *Ανιχνεύοντας το Σήμερα, Παιδαγωγικό Ινστιτούτο, 2002 (δασκευή)*



Οι παραπομπές κάτω από το κείμενο οδηγούν σε επιλεγμένες ενότητες των βιβλίων [Οικιακή Οικονομία Β΄ Γυμνασίου](#) και [Γεωλογία - Γεωγραφία Α΄ Γυμνασίου](#) και στον επίσημο δικτυακό τόπο του [Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας](#). Οι πληροφορίες των πηγών αυτών μπορούν να αξιοποιηθούν είτε πληροφοριακά, για να μάθουν τα παιδιά περισσότερα για τους φυσικούς πόρους ή για να αντλήσουν περισσότερα στοιχεία προκειμένου να παραγάγουν τα δικά τους επιχειρηματολογικά κείμενα πάνω στο συγκεκριμένο θέμα, είτε για να καταδειχτούν οι [διαφορές οπτικής γωνίας](#) ανάμεσα στα διδακτικά αντικείμενα (στις δύο πρώτες παραπομπές). Ο τρόπος διδακτικής αξιοποίησης των παραπομπών θα μπορούσε να ακολουθήσει επίσης κάποια από τις εκδοχές που προτάθηκαν σχετικά με το [κείμενο 1](#).

## Παράδειγμα 2: Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, ενότητα 2

### Μελετώντας τον εμπλουτισμό μιας ενότητας

[Νεοελληνική Γλώσσα Γ΄ Γυμνασίου, διαδραστικό βιβλίο μαθητή, εμπλουτισμένο html, ενότητα 2, υποενότητα Γ. Λεξιλόγιο](#)



γλώσσαν νωμών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNL)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ  
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
Υποστήριξη από το κράτος  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ



Θα εστιάσουμε σε ορισμένες περιπτώσεις εμπλουτισμού αυτής της ψηφιακής ενότητας, οι οποίες είναι χαρακτηριστικές της γενικότερης φιλοσοφίας του εμπλουτισμού.



### Κείμενο 6 [Μια λέξη, πολλές σημασίες]

Μια γλώσσα δεν ξεχωρίζει μόνο κατά τους τόπους που τη μιλούν, με τις ιδιωματικές της παραλλαγές και ποικιλίες, με τα ιδιώματά της και τις διαλέκτους της. Και μέσα στον ίδιο τόπο παρουσιάζει κανονικά μικροδιαφορές λεξιλογικές, προπάντων κατά τα κοινωνικά στρώματα και τους επαγγελματικούς κύκλους που τη μεταχειρίζονται. Συνανήκουν αυτές στην κοινή γλώσσα και αντιστοιχούν στην κοινωνική και επαγγελματική κατανομή και ειδικευση της κοινωνίας. Μια λέξη, το φύλλο λ.χ., έχει άλλη σημασία κύρια, που πρωτοέρχεται στο νου για ένα **βοτανικό**, έναν έμπορο χαρτιού, άλλη για ένα ζαχαροπλάστη, ένα χαρτοποιήκτη, για ένα μαραγκό, για έναν εκδότη εφημερίδας. Η ποικιλία αυτή της σημασίας δε μας εμποδίζει βέβαια να καταλαβαίνομαστε στην καθημερινή ζωή, επειδή από το είδος και το θέμα της ομιλίας ή και από τα γύρω περιστατικά πάει ο νους του ακροατή σ' εκείνο που εννοεί ο συνομιλητής του: «Θα πάρει ο αέρας από το τραπέζι το φύλλο με τις σημειώσεις μου».

Μανόλης Τριανταφυλλίδης, *Επιλογή από το έργο του*, επιμέλεια Ξ. Α. Κοκόλης, ΑΠΘ, *Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών*, Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη, 1982




## 1. Ο υπερσύνδεσμος στον όρο βοτανικός


Ο όρος *βοτανικός* πιθανότατα θα αποτελέσει μια από τις λεξιλογικές απορίες των παιδιών στο κείμενο αυτό. Παρότι η παραπομπή στο *Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής* υπάρχει στην κορυφή της ψηφιακής ενότητας, ο υπερσύνδεσμος προς τον ίδιο ψηφιακό πόρο υποδεικνύει τη δυνατότητα πιο στοχευμένων αναζητήσεων στο ηλεκτρονικό λεξικό: παραπέμπει στα [αποτελέσματα της αναζήτησης του τμήματος βοτανικ%](#), που επιστρέφει δύο λήμματα: το ουσιαστικό *βοτανική* και το επίθετο *βοτανικός, -ή, -ό*:

Αναζήτηση για: βοτανικ%

2 εγγραφές [1 - 2]

« « > > » »

 **βοτανική** η [votanikí] [O29](#) : κλάδος της βιολογίας που μελετά τα φυτά ως προς τη μορφή, την υφή, τη γεωγραφική εξάπλωση και την ιστορία τους, φυτολογία. || το σχετικό επιστημονικό βιβλίο: *Εγχειρίδιο βοτανικής*. [λόγ. < γαλλ. botanique (στη σημερ. σημ.) < ελνστ. βοτανικός `που αναφέρεται στα βότανα, στα φυτά]

 **βοτανικός -ή -ό** [votanikós] [E1](#) : **1.** που ανήκει ή που αναφέρεται στα φυτά: *Βοτανικές μελέτες*. **2.** που αποτελείται από φυτά: *Βοτανική συλλογή*. || ~ *κήπος*, χώρος στον οποίο γίνεται υποδειγματική καλλιέργεια φυτών για επιστημονικούς και διδακτικούς σκοπούς.

[λόγ. < ελνστ. βοτανικός (βοτανικός κήπος: μπρδ. γαλλ. jardin botanique < ελνστ. βοτανικός)]

Το ερμηνευμα του επιθέτου δε θα λύσει την απορία των μαθητών/τριών για τη σημασία του *βοτανικός* στα συγκεκριμένα συμφραζόμενα, αλλά ο συνδυασμός των δύο λημμάτων μπορεί να βοηθήσει τα παιδιά να καταλάβουν ότι στο συγκεκριμένο κείμενο ο *βοτανικός* δεν είναι ο κήπος, αλλά ο επιστήμονας που ασχολείται με τη μελέτη της βοτανολογίας. Επιπλέον, τα παιδιά μαθαίνουν μέσα από την παραπομπή αυτή τη δυνατότητα αναζήτησης τμήματος λέξης στο ηλεκτρονικό [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#).



γλώσσαν νωμών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΕΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNL)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ  
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
Πρόγραμμα για το μέλλον  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

## 2. Ο υπερσύνδεσμος στον Μανόλη Τριανταφυλλίδη και στο Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών

Στα διαδραστικά βιβλία της Νεοελληνικής Γλώσσας κάθε βαθμίδα αποφεύγεται γενικά η παραπομπή στα βιογραφικά στοιχεία των συγγραφέων των κειμένων. Ωστόσο, όταν ο συγγραφέας είναι μια προσωπικότητα με σημαντική συμβολή στη μελέτη της γλώσσας και στην ιστορία του γλωσσικού ζητήματος, όπως ο Τριανταφυλλίδης, γίνεται παραπομπή σε επιλεγμένο [βιογραφικό σημείωμα](#), στην προκειμένη περίπτωση από την ιστοσελίδα του Ινστιτούτου Νεοελληνικών Σπουδών και την πένα του Εμμανουήλ Κριαρά (ο/η εκπαιδευτικός μπορεί κάλλιστα να επιλέξει ένα άλλο βιογραφικό από διαφορετική πηγή, αν θεωρήσει ότι το συγκεκριμένο δεν καλύπτει τις ανάγκες των μαθητών και των μαθητριών του/της, γιατί, όπως έχουμε τονίσει στην παρουσίαση power point που συνοδεύει αυτό το κείμενο, ο χαρακτήρας του εμπλουτισμού είναι ενδεικτικός και όχι δεσμευτικός). Η παραπομπή στο [Ινστιτούτο Νεοελληνικών Σπουδών](#) γίνεται στο πλαίσιο της λογικής ότι πάντοτε, όταν ένας φορέας που παρατίθεται στο βιβλίο διαθέτει επίσημο δικτυακό τόπο, γίνεται παραπομπή σε αυτόν.

## 3. Παραπομπή σε σχολικό βιβλίο διαφορετικής τάξης



### Διαβάζω και γράφω

1. Ποια διαφορά έχει η λέξη *ταχύτητα* στη Φυσική από την ίδια λέξη στην κοινή χρήση;
2. Βρείτε και άλλες λέξεις από το βιβλίο της Φυσικής σας που τις χρησιμοποιούμε στον καθημερινό μας λόγο με κάπως διαφορετική σημασία. • Επισημάνετε τις διαφορές χρησιμοποιώντας τις λέξεις σε δικές σας προτάσεις.
3. Βρείτε και καταγράψτε και άλλες τέτοιες λέξεις από άλλα μαθήματα που διδάσκεστε στο σχολείο. • Μια ομάδα να ψάξει στη Βιολογία, μια άλλη στη Μουσική, άλλη στα Μαθηματικά, στη Χημεία και όπου αλλού μπορείτε να σκεφτείτε. • Συμπληρώστε τον πίνακα που ακολουθεί.

ΜΑΘΗΜΑΤΑ	ΛΕΞΕΙΣ – ΟΡΟΛΟΓΙΑ	ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΧΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΛΕΞΗΣ ΣΤΟΝ ΚΟΙΝΟ ΜΑΣ ΛΟΓΟ
Βιολογία		
Μουσική		
Μαθηματικά		
Χημεία		
Άλλο μάθημα		



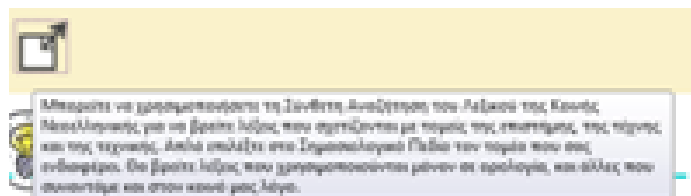
Στο πλαίσιο αυτής της σειράς δραστηριοτήτων εξετάζεται το φαινόμενο της ειδικής ορολογίας. Η πρώτη παραπομπή κάτω από την άσκηση οδηγεί στο διαδραστικό βιβλίο



Έκφραση-Έκθεση Α΄ Λυκείου και συγκεκριμένα στην ενότητα [Ειδικές Γλώσσες](#). Η παραπομπή στο βιβλίο της αμέσως επόμενης τάξης, όπου γίνεται πραγμάτευση του θέματος με περισσότερες λεπτομέρειες και ασκήσεις, μπορεί να αξιοποιηθεί στο πλαίσιο που αναλύσαμε στην ενότητα [Εισαγωγικές παρατηρήσεις και συμπληρωματικά σχόλια](#). Αν δηλαδή ο/η εκπαιδευτικός θελήσει να επεκτείνει τη διδασκαλία του θέματος είτε σε επίπεδο θεωρίας είτε σε επίπεδο ασκήσεων, μπορεί να αξιοποιήσει το υλικό, ενδεχομένως και τον εμπλουτισμό, του βιβλίου της Α΄ Λυκείου.

#### 4. Αξιοποίηση της Σύνθετης Αναζήτησης του ηλεκτρονικού Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής

Στο ίδιο σημείο, το δεύτερο εικονίδιο εμπλουτισμού οδηγεί και πάλι στο ηλεκτρονικό Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής, το οποίο, όπως έχουμε ξαναπεί, υπάρχει δεξιά στην κορυφή κάθε ψηφιακής ενότητας κάθε διαδραστικού βιβλίου Νεοελληνικής Γλώσσας της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η προστιθέμενη αξία αυτής της παραπομπής έγκειται στη λεζάντα, η οποία αυτή τη φορά δε δίνει πληροφορίες για την ταυτότητα του ψηφιακού πόρου, αλλά προτείνει μια δραστηριότητα αξιοποίησης των σύνθετων δυνατοτήτων του:



Η λεζάντα γράφει: *Μπορείτε να χρησιμοποιήσετε τη Σύνθετη Αναζήτηση του Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής για να βρείτε λέξεις που σχετίζονται με τομείς της επιστήμης, της τέχνης και της τεχνικής. Απλά επιλέξτε στο Σημασιολογικό Πεδίο τον τομέα που σας ενδιαφέρει. Θα βρείτε λέξεις που χρησιμοποιούνται μόνον σε ορολογία και άλλες που συναντάμε και στον κοινό μας λόγο.*

Η παραπομπή δεν οδηγεί στην αρχική σελίδα του λεξικού, αλλά στη σελίδα της [Σύνθετης Αναζήτησης](#):



γλώσσαν νωμῶν

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNL)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
πρόγραμμα για την ανάπτυξη  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**Λεξικό της κοινής νεοελληνικής**

Πληροφορίες  
Αναζήτηση  
Σύνθετη Αναζήτηση

Σύνθετη Αναζήτηση

Βρες Επικοινωνία

Τύπος Λήμματος: Χωρίς επιλογή... ?  
 Κλιτικό Παράδειγμα: ?  
 Συντομογραφίες:

Ερμηνευμα: ?  
 Παράδειγμα Χρήσης: ?  
 Ετυμολογία: ?  
 Συντομογραφίες:

Επίπεδο Ύφους: Χωρίς επιλογή... ?  
 Χρήση: Χωρίς επιλογή... ?  
 Σημασιολογικό Πεδίο: Χωρίς επιλογή... ?  
 Γραμματική - Σύνταξη: Χωρίς επιλογή... ?

Επίπεδο Ύφους: Χωρίς επιλογή... ?  
 Χρήση: Χωρίς επιλογή... ?  
 Σημασιολογικό Πεδίο: Χωρίς επιλογή... ?  
 Γραμματική - Σύνταξη: ?

Γλωσσολογία  
 Γραμματική  
 Γυμναστική  
 Δίκαιο  
 Εθνολογία  
 Εκκλησιαστικό  
 Επιστημονικός όρος  
 Ζωγραφική  
 Ζωολογία  
 Ηθική  
 Ηλεκτρολογία  
 Ηλεκτρονική  
 Θέατρο  
 Θεολογία  
 Θρησκεία

Αν επιλέξουμε στο Σημασιολογικό Πεδίο π.χ. την Αρχιτεκτονική, χωρίς να συμπληρώσουμε κανένα άλλο πεδίο της αναζήτησης, και πατήσουμε το πλήκτρο *Βρες*, θα μας επιστραφούν λήμματα του λεξικού στο ερμηνευμα των οποίων σημειώνεται ότι χρησιμοποιούνται (και) ως όροι της αρχιτεκτονικής (συντομογραφία: αρχιτ.), όπως η *ένταση*, μια λέξη που χρησιμοποιείται και στο γενικό λεξιλόγιο αλλά και σε μια ποικιλία ειδικών λεξιλογίων:



γλώσσαν νωμάν

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΕΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
 ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (EFNL)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
 Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
 ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
*επένδυση στην κοινωνία της γνώσης*

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
 ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ  
 Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
 2007-2013  
 Ευρώπη - η δύναμη της γνώσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**ένταση** η [éndasi] [Q33](#) : η ενέργεια ή το αποτέλεσμα του εντείνω. **1.** αύξηση της δύναμης ή της ενέργειας: ~ του ανέμου / της φωτιάς / της προσοχής / της προσπάθειας. **2.** (μψ.) **α.** κατάσταση σχέσεων που έχουν φτάσει σε τόσο επισφαλές και επικίνδυνο σημείο, ώστε να απειλείται ρήξη ή σύγκρουση- (πρβ. *όξυνση*): *Κλίμα έντασης. Οι πολιτικές εντάσεις δεν εξυπηρετούν το διάλογο. Νέα ~ στις σχέσεις των δύο κρατών. Αν θέλουμε το διάλογο, πρέπει να αποφύγουμε τις πολιτικές εντάσεις. ~ διπλωματικών σχέσεων. Η εκτόνωση της έντασης θα επιτρέψει την έναρξη του διαλόγου. ~ στις σχέσεις κυβέρνησης και αντιπολίτευσης.* **β.** ανησυχία, νευρικότητα, ταραχή, εκνευρισμός: *Στο τέλος της ημέρας από την ~ ένωθε εξουθενωμένη. || Είναι ήρεμος άνθρωπος, αποφεύγει τις εντάσεις.* **γ.** κατάσταση που χαρακτηρίζεται από έντονα αισθήματα: *Ζει με ~ την κάθε στιγμή.* **3.** (φυσ.) βαθμός ισχύος ή ενέργειας: ~ ήχου / ηλεκτρικού ρεύματος. || ~ του σεισμού. **4.** (μουσ.) η δύναμη με την οποία εκτελείται ένας μουσικός φθόγγος, μια μουσική φράση ή ένα ολόκληρο κομμάτι. **5.** (αρχιτ.) ελαφρά κύρτωση που υπάρχει στις πλευρές των κιόνων.

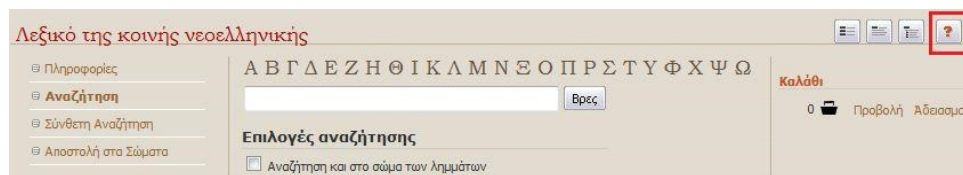
[λόγ. < αρχ. έντα(σις) -ση `τέντωμα', ελνστ. σημ.: `προσπάθεια' & σημδ. αγγλ. tension]

Με την αξιοποίηση αυτής της δυνατότητας του ηλεκτρονικού *Λεξικού της Κοινής Νεοελληνικής*, η δραστηριότητα μπορεί να επεκταθεί και προς τη λειτουργική ενσωμάτωση των ΤΠΕ στο μάθημα, καθώς ένα ηλεκτρονικό περιβάλλον χρησιμοποιείται όχι απλά για να κάνει το μάθημα πιο ενδιαφέρον, αλλά για να αποκομίσουν οι μαθητές και οι μαθήτριες ουσιαστικό μαθησιακό όφελος.

Για τη δυνατότητα αξιοποίησης του Σημαιολογικού Πεδίου της Σύνθετης Αναζήτησης υπάρχει και [μετασελίδα](#) στο [Αποθετήριο Μαθησιακών Αντικειμένων του Φωτόδεντρου](#) με αναλυτικότερες οδηγίες.

### Η ποικιλία δυνατοτήτων των ηλεκτρονικών λεξικών

Το ηλεκτρονικό [Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής](#) προσφέρει μια ποικιλία δυνατοτήτων αναζήτησης. Τα παραδείγματα εμπλουτισμού στη συγκεκριμένη ενότητα ανέδειξαν ορισμένες από αυτές, και τέτοιες παραπομπές υπάρχουν διάσπαρτες σε όλα τα βιβλία Νεοελληνικής Γλώσσας του Γυμνασίου και του Λυκείου. Αν όμως οι εκπαιδευτικοί ή τα παιδιά θέλουν να εξερευνήσουν το σύνολο των δυνατοτήτων αυτών χωρίς να εξαρτώνται από παραπομπές, δεν έχουν παρά να αξιοποιήσουν το εικονίδιο με το ερωτηματικό που υπάρχει δεξιά στην κορυφή κάθε σελίδας του λεξικού:



Ανάλογο εικονίδιο υπάρχει στο ίδιο σημείο σε όλα τα ηλεκτρονικά λεξικά της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα. Τα λεξικά αυτά θα τα βρούμε στην ιστοσελίδα της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα, στην εξής διαδρομή:

[Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) → Νέα Ελληνική → Εργαλεία → Ηλεκτρονικά λεξικά



γλώσσαν νωμών

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΕΥΜΟΥ, ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΚΕΝΤΡΟ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ

ΜΕΛΟΣ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΙΔΡΥΜΑΤΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΓΛΩΣΣΑ (ΕΦΝΙ)



Ευρωπαϊκή Ένωση  
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο



ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ  
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ  
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης



ΕΣΠΑ  
2007-2013  
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ  
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

**Εργαλεία**

**Ηλεκτρονικά Λεξικά**

---

**ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΑ ΛΕΞΙΚΑ**

- ⊖ Ελληνο-αγγλικό Λεξικό (Γεωργιάδ)
- ⊖ Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (Τριανταφυλλίδης)
- ⊖ Αντίστροφο Λεξικό (Αναστασιάδη-Συμεωνίδη)

**ΛΕΞΙΚΑ ΟΡΩΝ**

- ⊖ Λεξικό γλωσσολογικών όρων

**ΔΕΙΤΕ ΕΠΙΣΗΣ**

- ⊖ Επιτομή Λεξικού Κριαρά

**ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΣΤΕ ΤΗΝ**

- ⊖ Παράλληλη Αναζήτηση

---

**ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΚΑΤΕ...**

Τα Ηλεκτρονικά Λεξικά παρέχουν όλες τις πολύτιμες για τον εκπαιδευτικό και τον μαθητή πληροφορίες (λεξιλογικές, σημασιολογικές και σχετικές με τη χρήση της γλώσσας), τις οποίες παρέχουν και τα παραδοσιακά λεξικά, ενώ ταυτόχρονα τις καθιστούν περισσότερο εύχρηστες και ελκυστικές.

Τα ηλεκτρονικά λεξικά έχουν σχεδιαστεί έτσι ώστε να μπορεί ο χρήστης είτε να επιλέγει τις πληροφορίες εκείνες που χρειάζεται για κάθε λήμμα είτε να έχει ολόκληρο το άρθρο στη διάθεσή του.


Τα τέσσερα λεξικά, επιλεγμένα για τον πλούτο, την επιστημονικότητα και το εύρος τους, συμπληρώνονται με σώματα κειμένων που παρέχουν στον εκπαιδευτικό ένα ακόμη ευρύτερο και ζωντανό φάσμα παραδειγμάτων για τη χρήση των λημμάτων. Δυνατή είναι, επίσης, η παράλληλη χρήση των λεξικών.

Τέλος, λεξικογραφικές ασκήσεις εμπλουτίζουν ακόμη περισσότερο τις δυνατότητες που παρέχει ο υπολογιστής και ανάγουν τα λεξικά σε ένα σχολικό βοήθημα πολλαπλών και σημαντικών διαστάσεων.




## 5. Μετασελίδα

Στο τέλος της ενότητας υπάρχει το χαρακτηριστικό εικονίδιο της μετασελίδας:



Περ. «Εί

1. Ποια σημασία έχει η λέξη *γλώσσα* σε καθένα από τα παραπάνω σκίτσα;
2. Βρείτε και άλλες σημασίες της λέξης *γλώσσα*.



Η μετασελίδα αυτή έχει τον τίτλο [«Πολυσημία»](#) και παρέχει υλικό και προτάσεις για δραστηριότητες σχετικά με το ομώνυμο φαινόμενο. Μετασελίδες υπάρχουν διάσπαρτες σε επιλεγμένα σημεία των διαδραστικών βιβλίων Νεοελληνικής Γλώσσας της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, έχουν όμως πλέον όλες ενταχτεί στη συλλογή του [Αποθετηρίου Μαθησιακών Αντικειμένων του Φωτόδεντρου](#), όπου μπορούμε να τις αναζητήσουμε και να τις ανακτήσουμε ανεξάρτητα από τα διαδραστικά βιβλία.